

Co jest potrzebne cynikowi do szczęścia?

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film edukacyjny](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Krzysztof Varga, *Powrót zbuntowanego pokolenia*, „Gazeta Wyborcza” 2012, nr 17.
- Źródło: Ksenofont, *Pisma sokratyczne*, tłum. L. Joachimowicz, Warszawa 1967, s. 267.
- Źródło: Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów*, tłum. I. Krońska, s. 318.
- Źródło: Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów*, tłum. I. Krońska, s. 343.
- Źródło: Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów*, tłum. I. Krońska, s. 95.
- Źródło: Epiktet, *Diatryby*, tłum. L. Joachimowicz, Warszawa 1967, s. 313.
- Źródło: Marek Aureliusz, *Rozmyślenia*, tłum. M. Reiter, s. 19.
- Źródło: Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów*, tłum. I. Krońska, s. 333.
- Źródło: Wisława Szymborska, *Wielkie to szczęście*, dostępny w internecie:
https://poezja.org/wz/Szymborska_Wisława/65/Wielkie_to_szczęście [dostęp 12.06.2020 r.].

Co jest potrzebne cynikowi do szczęścia?

Jules Bastien-Lepage, *Diogenes*, 1873

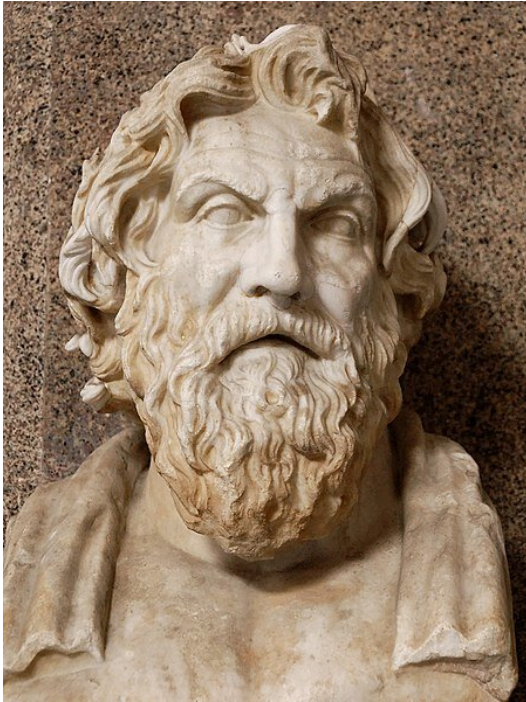
Źródło: domena publiczna.

Perspektywa, w ramach której filozofia jest nie tylko zbiorem teoretycznych sądów, ale także praktykowaną sztuką życia, istniała od jej początków. Z perspektywy tej wynikało dążenie do podporządkowania życia filozofa regułom, które wyprowadzał on z teoretycznego namysłu. Jedność filozoficznej teorii i życiowej praktyki miała być – w zamyśle starożytnych – drogą do szczęścia, co w ciekawy i wyrazisty sposób widoczne jest na przykład w szkole cyników. Szkoła cynicka odznaczyła się w dziejach filozofii skromnym dorobkiem teoretycznym, lecz zasłynęła z szokujących anegdot o życiu swoich mistrzów oraz bogatą praktyką codziennego życia, którą cynicy zaciekawiali i gorszyli sobie współczesnych. W. Galewicz nazywa Diogenesa, jednego z cyników, patronem prowokatorów i kontestatorów¹, I. Dąmbaska nazywa cyników hippisami starożytnego świata². Warto więc się zastanowić, w czym dokładnie upatrywali szczęścia i jakie kroki zalecali do jego osiągnięcia.

Twoje cele

- Dowiesz się, czym dla cyników było życie cnotliwe.
- Zastanowisz się, jak prowokacyjna postawa cyników motywowała do cnotliwego życia.
- Wyjaśnisz, na czym polegał fenomen cyników.
- Ocenisz praktykę postępowania przedstawicieli cynizmu.

- Dokonasz analizy argumentacji cynicznej w wybranych problemach.

Antystenes

Źródło: Marie-Lan Nguyen, Wikimedia Commons, licencja: CC BY 3.0.

Cynizm powstał za sprawą Antystenesa, ucznia Sokratesa. Antystenes zawdzięczał Sokratesowi postawę niezależności od zewnętrznych opinii, jak również od przymusu pożądania i zdobywania dóbr materialnych. Trzeba wszakże pamiętać, że z punktu widzenia Sokratesa wolność, którą otwierała taka postawa, była jedynie warunkiem do tego, by niezmałony pożądaniami umysł mógł dążyć do wiedzy. Antystenes i podążający za nim inni cynicy porzucili natomiast Sokratejskie rozumienie cnoty jako wiedzy na rzecz cnoty utożsamionej z umiejętnością wyzbycia się potrzeb, pragnień i respektu dla praw i obyczajów. Antystenes podtrzymywał, co prawda, Sokratejskie przekonanie, że cnoty można się nauczyć, ale nie tyle chodziło mu o tworzenie konstrukcji teoretycznych, ile

o ćwiczenie woli po to, by nie ulegać pokusom i regułom świata. „Cnota – pisze o poglądach Antystenesa Diogenes Laertios [dop. red.] – wystarcza do szczęścia i nie potrzebuje niczego oprócz Sokratesowej siły woli. Cnota przejawia się w czynach, nie potrzeba jej ani wielu słów, ani nauki (...). Cnota jest niezawodnym orężem, którego nikt ani nic nie może odebrać”¹. Z tych założeń wprost wynikał pewien pożądany sposób życia, czego przykład podaje Ksenofont:

((Ksenofont

Pisma sokratyczne

– A teraz – rzekł Sokrates – ty mi wytłumacz, Antystenesie, jak to jest możliwe, że mając bardzo niewiele, jesteś taki dumny z bogactwa? – Bardzo zwyczajnie – odpowiedział mu na to. – W moim rozumieniu tej sprawy, zarówno bogactwo, jak i ubóstwo, mają ludzie nie w swych domach, lecz w duszach.

Źródło: Ksenofont, *Pisma sokratyczne*, tłum. L. Joachimowicz, Warszawa 1967, s. 267.

Poza tym Antystenes lekcewał reguły społeczne, w tym religie państwowe, twierdząc, że „Mędrzec postępuje nie wedle praw stanowionych, lecz wedle prawa cnoty”². Szczęście należy więc ujmować jako sprostanie, pod przewodnictwem rozumu, trudowi życia pozbawionego złudzeń, których źródłem są konwencjonalne w istocie potrzeby i reguły, czyli jako osiągnięcie stanu **autarkii** i **apatii**. „Mędrzec sam sobie wystarcza, bo wszystko, co należy do innych, należy także i do niego”³.

Malowidło ściennie przedstawiające cynicznych filozofów Kratesa i Hipparchię z ogrodu Villa Farnesina, Museo delle Terme, Rzym

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Radykalne konsekwencje wyprowadził z założeń Antystenesa Diogenes z Synopy, zwany Diogenesem Psem, który podjął zadanie życia według zasad cynizmu. Diogenes burzył swoim postępowaniem ideały klasycznej Grecji. Uważał, że do szczęścia nie trzeba wiele – należy sięgnąć do natury człowieka i odrzucić to, co ją wypacza, a więc kulturę. Czytamy o nim u Diogenesa Laertiosa:

((Diogenes Laertios

Żywoty i poglądy słynnych filozofów

Z wielką pogardą odnosił się do innych, szkołę Euklidesa nazywał żółciową, a naukę Platona – marnowaniem czasu, konkursy dramatyczne na Dionizjach – wielkim widowiskiem dla głupców, a demagogów – sługami pospólstwa.

Źródło: Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów*, tłum. I. Krońska, s. 318.

Jean-Léon Gérôme, *Diogenes siedzący w beczce*, 1860

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Uprawiając praktyczną sztukę życia, Diogenes prowokował zachowaniem oraz szydził z autorytetów, konwencji i zwyczajów. Występując przeciwko kulturze helleńskiej i porządkom państwowym, mienił się obywatelem świata oraz zwolennikiem zniesienia państwa i rodziny. Podkreślał wartość ćwiczenia się w wyzbywaniu się nie tylko przyjemności, ale w ogóle potrzeb, ponieważ dążenie do nich uzależnia człowieka od przedmiotów i czyni go niewolnikiem. Gdy raz zobaczył dzieciątko, które piło wodę z ręki, wyrzucił z torby kubek mówiąc: „Dziecko prześcignęło mnie w sztuce ograniczania potrzeb życiowych”⁴. Znamienne było jego postępowanie wobec innych: „Raz w czasie uczyty współbiesiadnicy rzucili Diogenesowi kości jak psu, on zaś jak pies oblał ich moczem”⁵. Stał się kulturowym symbolem postawy cynickiej, aczkolwiek za cenę pewnego uproszczenia obrazu cynizmu w oczach współczesnych i potomnych, ponieważ koncentracja uwagi na spektakularnych „happeningach” Diogenesa nie sprzyjała wydobywaniu z postawy cynickiej głębszych treści.

Uproszczone recepcje postawy cynickiej są obecne w kulturze do dzisiaj i dlatego warto zapytać o warunki szczęścia rzeczywiście zawarte w filozofii cynickiej. Celem postawy cynickiej było osiągnięcie szczęścia opartego na doskonaleniu duszy i w kontekście tego celu należy widzieć obrazoburstwo cyników. Może ono być uznane za warunek osiągnięcia szczęścia tylko jeżeli przyjmimy, że jest podporządkowane ćwiczeniu obojętności na opinie otoczenia i jego reguły. Podobnie ma się problem z doświadczeniem cierpienia i wyzbycia się potrzeb. Takie doświadczenie sprzyja osiągnięciu szczęścia, ale tylko w tej mierze, w jakiej trud z nim związany kształtuje duszę. W przeciwnym razie staje się pozerstwem. To nie społeczne ekscesy, cierpienie czy abnegacja są istotą cynickiej drogi ku szczęściu, ale praca nad sobą, prowadząca do autarkii i apatii.

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Cóż więc jest w konieczny sposób potrzebne cynikowi do szczęścia?

((Diogenes Laertios

Żywoty i poglądy słynnych filozofów

Ażeby żyć szczęśliwie, należy zamiast trudów niepotrzebnych wybrać tylko trudy zgodne z naturą (...); nieszczęście wynika tylko z braku rozumu.

Źródło: Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów*, tłum. I. Krońska, s. 343.

Według Diogenesa człowiek zawsze dysponuje tym, co do szczęścia jest naprawdę niezbędne, czyli rozumną duszą. Cała reszta zależy wyłącznie od niego, chociaż nie każdy człowiek jest gotów korzystać z możliwości opisanych w cynickiej filozofii.

Słownik

apatia

(gr. *apatheia* – niewrażliwość) stan spokoju i obojętności wobec wzruszeń i namiętności; według cyników, stoików i sceptyków pożądaný stan umysłu mędrca

autarkia

(gr. *autarkeia* – poprzestawanie na swoim) stan samowystarczalności, uniezależnienia się od świata; według cyników, stoików i sceptyków pożądaný stan umysłu mędrca

cynizm (cynicyzm)

szkoła filozoficzna powstała jako postsokratejska w V w. p.n.e. i trwająca do VI wieku, koncentrowała się na problemach etycznych (sztuki życia), marginalizując rozważania metafizyczne i epistemologiczne; głównym problemem dla cyników było szczęście, rozumiane jako umiejętność wyrzekania się wszystkiego i ćwiczenia postawy autarkii oraz apatii; cynizm wywarł poważny wpływ na filozofię stoicką oraz

wczesnochrześcijańską, w okresie cesarstwa stał się bardzo popularny, ale jednocześnie zdegenerowany

Film edukacyjny

Polecenie 1

Zastanów się, na czym polegał fenomen cyników. Jak to się stało, że ich nauka wpłynęła na powstanie innych wielkich formacji filozoficznych?

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DZrbQ8Eh0>

Film edukacyjny. *Droga do szczęścia według cyników*.

Wykłada prof. Jan Hartman. Rozmowę prowadzi Edward Pasewicz.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Droga do szczęścia według cyników*.

Polecenie 2

Na podstawie filmu i zdobytej wiedzy, stwórz mapę myśli, obrazującą drogę do osiągnięcia szczęścia według cyników. Nazwij warunki, które należy spełnić na tej drodze.

- Cynicy – droga do szczęścia

-
-
-
-
-
-
-
-
-

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Oznacz zdania prawdziwe i fałszywe.

Zdanie	Prawda	Fałsz
1. Cynizm powstał w Rzymie w III wieku p.n.e.	☐	☐
2. Szkoła cynicka jest jedną ze szkół postsokratejskich.	☐	☐
3. Cynicy przejęli Sokratejskie przekonanie, że cnota jest wiedzą.	☐	☐
4. Bogactwo i ubóstwo są według cyników przymiotami duszy.	☐	☐

Ćwiczenie 2

Rozwiąż krzyżówkę

1.

2.

3.

4.

5.

1. Wg Sokratesa i cyników droga do szczęścia i właściwość duszy.
2. Założyciel szkoły cynickiej.
3. Pisarz grecki, autor opowieści o Sokratesie i Antystenesie.
4. Przydomek Diogenesa Cynika.
5. Stan uniezależnienia się człowieka od świata, ideał cynicki.

Ćwiczenie 3

Uzupełnij powiedzenia przypisywane przez Diogenesa Laertiosa Antystenesowi poniższymi wyrażeniami, dobierając właściwą formę gramatyczną.

cnota, pochlebcy, niewielu, mędrzec, wielu

Lepiej wpaść między kruki niż między [], bo kruki zjadają tylko trupy, a [] żywych. Lepiej z [] dobrymi być przeciw wszystkim złym niż z [] złymi przeciw niewielu dobrym. [] jest niezawodnym orężem, którego nikt ani nic nie może odebrać. Dla [] nic nie jest obce ani nic nie jest niemożliwe.

Ćwiczenie 4

Przeczytaj fragment z Diogenesa Laertiosa:

((Diogenes Laertios

Żywoty i poglądy słynnych filozofów

Kiedy Antystenes tak odwrócił swój płaszcz, by widać było, że jest dziurawy, Sokrates zauważył: „Przez dziury w twoim płaszczu prześwieca twoja próżność”.

Źródło: Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów*, tłum. I. Krońska, s. 95.

Wyjaśnij w kilku zdaniach sens krytyki zawartej w uwadze Sokratesa.

Zapoznaj się z tekstem Epikteta. Odpowiedz na pytanie: na czym polega „czynienie właściwego użytku z wyobrażeń”?

((Epiktet

Diatryby

Zwykł on być [Diogenes] mawiać: „Od chwili, gdy mnie wyzwolił Antystenes, anim razu nie wprzągł w jarzmo niewoli” – A w jaki sposób Antystenes go wyzwolił? posłuchaj proszę, co mówi on o tym: „Nauczył on mnie, co moje, a co nie moje. Nauczył on mnie, że krewni, że domownicy, że przyjaciele, że sława i rozgłos, że ukochane strony, że rozrywki, słowem, że wszystkie tego rodzaju rzeczy są cudzą własnością. – A cóż właściwie jest twoje? – Właściwy użytek z wyobrażeń. – Przekonał on mnie dowodnie, że owo czynienie właściwego użytku nie napotyka we mnie na żadne przeszkody, nie podlega żadnemu przymusowi, nikt mnie nie może zniewolić, iżbym inny czynił użytek, niż chcę uczynić. (...)”

Źródło: Epiktet, *Diatryby*, tłum. L. Joachimowicz, Warszawa 1967, s. 313.

Przeczytaj fragment opisujący wymianę zdań między Platonem i Diogenesem. Następnie wybierz spośród załączonych odpowiedzi, której według Ciebie powinien udzielić Platon.

((Diogenes Laertios

Żywoty i poglądy słynnych filozofów

Kiedy Platon rozprawiał o ideach i używał takich nazw, jak „stołowość” i „kielichowość”, Diogenes powiedział: „Stół i kielich widzę, stołowości i kielichowości natomiast w żaden sposób nie mogę dojrzeć”.

- ☐ Tak, bo masz oczy, którymi widzisz stół i kielich, ale nie masz rozumu, którym się widzi stołowość i kielichowość.
- ☐ Ponieważ patrzysz na jeden kielich i na jeden stół, to nie widzisz. Dojrzałybyś, gdybyś zobaczył wiele kielichów i wiele stołów.
- ☐ Owszem, ponieważ mówiąc o kielichowości i stołowości używam przenośni, której nie rozumiesz.

Źródło: Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów*, tłum. I. Krońska, s. 333.

Diogenes Laertios podaje, że Diogenes Cynik: „Za dnia chodził po mieście z zapaloną lampką, mówiąc: «Szukam człowieka»”. (Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów*, tłum. I. Krońska, s. 326.)

Komentując tę opowieść, F. Nietzsche pisze: „Zanim się poszuka człowieka, trzeba znaleźć latarnię. — Czy musi to być latarnia cynika?”. (Fryderyk Nietzsche, *Wędrowiec i jego cień*, tłum. K. Drzewiecki, s. 237.)

Napisz komentarz do wypowiedzi Nietzschego, wychodząc od pytania: co symbolizuje w wypowiedzi Nietzschego latarnia?

Przeczytaj wiersz Wisławy Szymborskiej. Skonfrontuj w formie krótkiej rozprawki postawę podmiotu lirycznego wobec szczęścia z postawą filozofa cynika.

((Wisława Szymborska

Wielkie to szczęście

Wielkie to szczęście
nie wiedzieć dokładnie,
na jakim świecie się żyje.

Trzeba by było
istnieć bardzo długo,
stanowczo dłużej
niż istnieje on.

Choćby dla porównania
poznać inne światy.

Unieść się ponad ciało
które niczego tak dobrze nie umie,
jak ograniczać
i stwarzać trudności.

Dla dobra badań.
jasności obrazu
i ostatecznych wniosków
wzbić się ponad czas,
w którym to wszystko pędzi i wiruje.

Z tej perspektywy
żegnajcie na zawsze

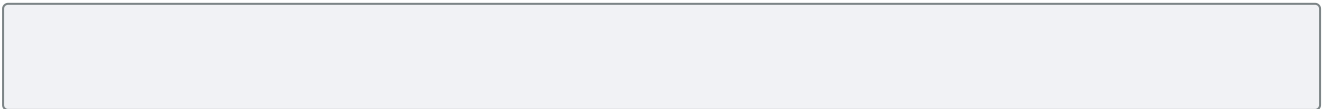
szczegóły i epizody.

Liczenie dni tygodnia
miałoby się wydać
czynnością bez sensu,

wrzucenie do skrzynki
wybrykiem głupiej młodości,

napis „Nie deptać trawy”
napisem szalonym.

Źródło: Wisława Szymborska, *Wielkie to szczęście*, dostępny w internecie:
https://poezja.org/wz/Szymborska_Wisława/65/Wielkie_to_szczęście [dostęp 12.06.2020 r.].

Dla nauczyciela

Autor: Ewa Orlewicz

Przedmiot: Filozofia

Temat: Co jest potrzebne cynikowi do szczęścia?

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

IX. Epikureizm i stoicyzm jako dwa paradygmaty etyki. Uczeń:

2) rekonstruuje spór o kryterium moralnej oceny czynu: skutki dokonanego czynu (np. osiągnięcie stanu braku cierpienia i lęku) vs. wewnętrzna charakterystyka czynu (np. stan harmonii z rozumną naturą);

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele lekcji (językiem ucznia):

- Dowiesz się, czym dla cyników było życie cnotliwe.
- Zastanowisz się, jak prowokacyjna postawa cyników motywowała do cnotliwego życia.
- Wyjaśnisz, na czym polegał fenomen cyników.
- Ocenisz praktykę postępowania przedstawicieli cynizmu.
- Dokonasz analizy argumentacji cynickiej w wybranych problemach.

Cele operacyjne. Uczeń:

- identyfikuje różne problemy, stanowiska i nurty filozoficzne na przykładach pytań i twierdzeń filozofów;
- omawia poglądy filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej;
- rozpoznaje wpływ starożytnej filozofii greckiej na europejską kulturę późniejszych epok, a zwłaszcza na literaturę piękną, naukę i religię;

- rozpoznaje znaczenie filozofii jako istotnej części dziedzictwa kultury śródziemnomorskiej;
- rozpoznaje związki między filozofią a innymi działami kultury europejskiej, zwłaszcza między filozofią a sztuką (w tym literaturą piękną), religią i nauką.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm;
- nauczanie wyprzedzające.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;
- film;
- metoda akwariów.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „Co jest potrzebne cynikowi do szczęścia?”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się przed zajęciami z tekstem w sekcji „Przeczytaj” i rozwiązanie ćwiczenia nr 1 z sekcji „Sprawdź się”.
2. Nauczyciel prosi uczniów o zapoznanie się z medium w sekcji „Film edukacyjny”.

Faza wprowadzająca:

1. Po zalogowaniu na platformie nauczyciel prezentuje (na tablicy interaktywnej lub za pomocą rzutnika) temat lekcji oraz cele zajęć. Omawia lub ustala razem z uczniami

kryteria sukcesu.

2. Krótka rozmowa wprowadzająca w temat lekcji: Jak różnego typu prowokacje mogą skłonić do namysłu nad rzeczywistością? Spróbuj wskazać współczesny przykład takiej prowokacji.

Faza realizacyjna:

1. **Metoda akwarium.** Nauczyciel dzieli uczniów na dwie grupy, które będą uczestniczyć w dyskusji metodą akwarium na temat: *Co jest potrzebne cynikowi do szczęścia?*, w wyznaczonym czasie.
Pierwsza grupa siada w kręgu i dyskutuje na zadany temat, natomiast druga grupa obserwuje przebieg dyskusji i analizuje jej skuteczność oraz ogólny przebieg.
Po zakończeniu dyskusji wybrani uczniowie dokonują oceny umiejętności prowadzenia dyskusji, trzymania się tematu, doboru argumentów, a nauczyciel uzupełnia ich wypowiedzi informując uczniów o ich mocnych i słabych stronach.
2. **Praca z multimediami.** Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej materiał z sekcji „Film edukacyjny”. Wybrany uczeń odczytuje treść poleceń:
 - *Zastanów się, na czym polegał fenomen cyników. Jak to się stało, że ich nauka wpłynęła na powstanie innych wielkich formacji filozoficznych?*
 - *Na podstawie filmu i zdobytej wiedzy, stwórz mapę myśli, obrazującą drogę do osiągnięcia szczęścia według cyników. Nazwij warunki, które należy spełnić na tej drodze.*Klasa dzieli się na grupy i opracowuje propozycje odpowiedzi. Przedstawiciel wskazanej grupy prezentuje propozycję rozwiązania zadania, a pozostali uczniowie komentują. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia odpowiedzi uczniów, udzielając im informacji zwrotnej.
3. **Ćwiczenia przedmiotowe.** Nauczyciel wyświetla treść ćwiczenia nr 4. Uczniowie rozwiązują je indywidualnie, a następnie omawiają odpowiedzi na forum klasy.
4. Uczniowie dobierają się w pary i wykonują ćwiczenia nr 5-8. Następnie konsultują swoje rozwiązania z inną parą uczniów.

Faza podsumowująca:

1. W ramach podsumowania uczniowie wspólnie wykonują ćwiczenia nr 2 i 3.
2. Wszyscy uczniowie podsumowują zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności.

Praca domowa:

1. Wybierz i opisz jeden przykład (z literatury, teatru, kina lub sztuk pięknych), który może być ilustracją do wybranego przez ciebie pojęcia ze słownika.

Materiały pomocnicze:

- Walczak P., *Metody aktywizujące w nauczaniu filozofii*, w: „Analiza i egzystencja” 10 (2009).
- Reale G., *Historia filozofii starożytnej*, tom 1, tłum. Edward Iwo Zieliński, Lublin 1999.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać medium w sekcji „Film edukacyjny” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.